

Godkännande av planerna och anslaget för Heliga Korsets kapell

Gemensamma kyrkorådet 28.05.2026 § 108

Föredragande Fastighetschef Kalle Luoma

Presentation Åbo begravningsplats är en av de kulturhistoriskt mest betydelsefulla begravningsplatserna i Finland. Heliga Korsets kapell är det vinnande bidraget av arkitekt Pekka Pitkänen i en arkitekttävling. Pitkänen ritade även en utbyggnad av kyrkogården i närheten av begravningskapellet. Det finns ingen gällande detaljplan för begravningsplatsområdet, men i generalplanen för Åbo 2029 ingår byggnaden i begravningsplatsområdet och är skyddad som en del av en värdefull bebyggd miljö.

Heliga korsets kapell, ritat av Pekka Pitkänen, är ett av de centrala exemplen på 1960-talets konstruktiva betongarkitektur. Anläggningen består av tre begravningskapell i olika storlekar samt ett krematorium. Kapellets fasader och interiörer är genomgående klädda med avskalad betong. Målet med projektet är att genomföra renoveringsåtgärderna så att de funktionella och tekniska målen uppfylls samtidigt som Heliga Korsets kapells ursprungliga asketiska utseende bevaras. Ur skyddsperspektiv har projektplaneringen genomförts i nära samarbete med Museiverket.

Heliga Korsets kapell är den överlägset mest använda kapellbyggnaden inom Åbo och S:t Karins kyrkliga samfällighet. Byggnaden rymmer tre kapellsalar: Stora kapellet, Lilla kapellet och Nedre kapellet. Ungefär varannan jordfästning inom samfälligheten hålls i Heliga Korsets kapell.

År 2024 var antalet jordfästningar i de olika kapellutrymmena i Heliga korsets kapell följande (totalt 947):

- Stora kapellet 176 st
- Lilla kapellet 457 st
- Underkapellet 341 st.

Dessutom hölls dussintals minnesstunder i kapellet.

På kapellets nedre våning ligger Åbo krematorium, som räknat i antal kremeringar hör till de tre största i Finland och där cirka 3 000 kremeringar genomförs per år. Efterfrågan på kremeringstjänster skulle kunna vara ännu större, men man har tvingats begränsa mottagningen av avlidna på grund av bristen på förvaringsutrymmen för de avlidna. Sedan decennieskiftet har det förutom från Åbo och S:t Karins mottagits avlidna för kremering bara från grannkommunerna.

I kapellets bårhus finns totalt 80 förvaringsplatser, varav 48 i kylskåp och 32 i öppna kylrum. Under veckosluten måste en del av de avlidna ofta placeras på de icke-kylda golvplatserna i

skåpkylutrymmena i väntan på kremering, eftersom de kylda förvaringsutrymmena är fulla.

Efterfrågan på kremeringstjänster skulle redan nu uppskattningsvis vara cirka 300 avlidna fler än idag. På grund av befolkningens åldrande och migrationen beräknas dödligheten i Egentliga Finland öka med cirka 20 % från dagens nivå fram till mitten av 2040-talet. Dessutom kommer andelen kremeringar även i landsbygdskommuner att stiga från dagens cirka 60 % till en nivå nära de stora städernas nästan 90 %. Dessa faktorer kan öka efterfrågan på kremeringar vid krematoriet i Åbo till över 4 000 kremeringar per år.

Målet med renoveringsprojektet är att skapa ytterligare förvaringsutrymmen för avlidna under jord samt att förbättra de utrymmen och logistiska lösningar som är kopplade till dessa förvaringsutrymmen. Dessutom genomförs förnyelse av tekniska system, funktionella förbättringar och reparationer, inte bara i förvaringsutrymmena utan även i kapellen och de allmänna utrymmena, samt förbättringar av byggnadens tillgänglighet. Renoveringsåtgärder genomförs även på gårdsområdena.

Det senaste större byggprojektet vid Heliga Korsets kapell var renoveringen av taket och fasaden, som genomfördes under åren 2023–2024. År 2021 installerades utrustning för avledning av rökgaser och ett förrådstak. I början av 2000-talet byggdes en toalett för rörelsehindrade och ändringar gjordes i eldstäderna. Vid den partiella renovering som genomfördes 1988 byttes yttertaket ut senaste gång, en del av de skadliga ämnena i innertakets spackel avlägsnades och värmesystemet byttes från oljevärme till fjärrvärme.

Fastighetsförvaltningen i Åbo och S:t Karins kyrkliga samfällighet har låtit utarbeta en preliminär projektplan för att bedöma renoveringsbehovet och precisera åtgärderna. I samband med projektplanen genomfördes undersökningar som kompletterar 2022 års konditionsbedömning. Asbest och skadliga ämnen har kartlagts och dessa finns i de ursprungliga rörisoleringarna samt i utjämningsmassorna i innertaken. En konditionskartläggning av ventilationssystemen genomfördes och asbest påträffades även i tätningarna och ytbeläggningarna i ventilationskanalerna. Enligt den genomförda markundersökningen finns det 3,6–6 m lera under den blandade markfyllningen, och under den finns stenig morän och sand. Området ingår i Kaarnikko grundvattenområde. Golvvärmerörens skick kartlades genom att man öppnade upp konstruktionen, men skicket har ännu inte kunnat bekräftas med röntgen. En mer detaljerad konditionsundersökning kommer att genomföras i början av planeringsskedet.

Projektets mål delas in i funktionella och tekniska mål. De funktionella målen omfattar bland annat förbättrad tillgänglighet, utökning av utrymmena för förvaring av avlidna samt förbättrad logistik. De tekniska målen fokuserar på att förnya och förbättra tekniska system som nått slutet av sin livslängd.

Inom ramen för projektet genomförs en underjordisk utbyggnad för förvaring av avlidna, med en yta på cirka 160 m². På kapellvåningen byggs en ny toalett och en handikappanpassad toalett, en del av dörrarna byts ut mot ljudisolerade dörrar, och ytor samt våtrum renoveras. En ny handikappanpassad hiss installeras mellan kapellvåningen och bottenvåningen. På bottenvåningen byggs en lastgård, en ny toalett för personer med nedsatt syn och personalrummen renoveras. I källarvåningen genomförs tekniska förändringar.

När det gäller hustekniken renoveras bland annat vatten- och avloppsledningar samt värmesystem. Ventilationsaggregat och -kanaler byts ut. Kylutrustningen förnyas. Huvudelcentralen och stigarkablarna mellan centralerna byts ut. Eluttag och kabeldragningar byts ut. Induktionsslingor installeras i lokalerna.

På utomhusområdena ska lutningen på gångvägarna justeras och trapporna renoveras. Betongreparationer ska utföras på blomtaket och betongmurarna, och belysningen ska förbättras.

Arbetet beräknas vara klart i september 2027. I oktober 2027 är det 60 år sedan Heliga Korsets kapell togs i bruk och 100 år sedan arkitekten Pekka Pitkänen föddes.

I Heliga Korsets kapell har det i genomsnitt hållits cirka 21 jordfästningar och avskedsцерemonier per vecka. Jordfästningarna flyttas från kapellen till den kyrkliga samfällighetens andra jordfästningskapell och kyrkor under byggtiden, och avskedsцерemonierna flyttas till kapellen. Som tillfälliga lokaler anvisas särskilt Uppståndelsekapellet, Kårsämäki kapell, S:ta Katarina kapell och S:ta Katarina kyrka. Alla jordfästningar som avslutas med kistbegravning flyttas till Uppståndelsekapellet. Under byggtiden förkortas begravningsstiderna inom samfälligheten till 1 timme i stället för nuvarande 1 timme och 30 minuter. På så sätt ryms sex jordfästningstider per dag i stället för nuvarande fyra.

I samband med projektplanen beskrevs projektets innehåll och man utarbetade bland annat arkitektens förslag, konstruktionstyper, byggbeskrivning samt tekniska systembeskrivningar och kostnadsberäkning. Det har även utarbetats en byggnadshistorisk utredning.

Gemensamma kyrkorådet har behandlat projektplanen vid sitt sammanträde 23.10.2025 och skickat ut ett utkast till projektplanen för utlåtanden.

Församlingarna och handikapprådet har lämnat sina utlåtanden om projektplanen för renovering och utbyggnad av Heliga Korsets kapell. I utlåtandena betonades vikten av att bedöma tidsanvändningen och andra praktiska arrangemang för jordfästningarna under den tillfälliga avakueringen, att

tillgängligheten uppfylls, att lokalernas akustik och trivsel förbättras samt att antalet toaletter utökas.

Fastighetsdirektionen har behandlat utkastet till projektplan och de inkomna utlåtandena vid sitt sammanträde 9.12.2025.

Fastighetstjänsterna har uppdaterat projektplanen med hänsyn till synpunkterna, och den uppdaterade projektplanen är daterad 22.12.2025.

Gemensamma kyrkorådet har vid sitt sammanträde 26.2.2026 godkänt den projektplan som uppdaterats i enlighet med synpunkterna.

Planeringen har fortsatt utgående från den godkända projektplanen. De översiktsplaner som ligger till grund för bygglovsansökan och som Museiverket har avgett sitt utlåtande som bifogas. Ansökan om bygglov lämnades in 16.3.2026.

Den totala kostnadsberäkningen för projektet uppgår till 8,7 miljoner euro (inkl. moms 25,5 %), fördelat enligt följande:

- tidigare realiserade kostnader	310 000
- planering och byggherreverksamhet	236 300
- entreprenadbud	7 203 700
- separata inköp och reservering	950 000.

Den slutliga kostnadsprognosen omfattar tidigare realiserade kostnader, kostnader för planering och byggherreverksamhet, kostnader för utomhusområden, byggtekniska arbeten, hus- och automationsteknikarbeten samt byggplatsservice och användarens inköp.

Det rör sig om två separata projekt: arbeten på utomhusområdena och renoveringen av själva byggnaden. Utomhusområdenas andel av kostnaderna uppgår till 0,5 miljoner och renoveringen av själva byggnaden till 8,2 miljoner, inklusive 25,5 % moms.

Kostnaderna för själva byggnadens renovering fördelas lika mellan fastighetsförvaltningen och begravningsväsendet. Kostnaderna för utomhusområdena fördelas så att 25 % åläggs begravningsväsendet och 75 % fastighetsförvaltningen.

Bedömning av konsekvenserna för barn: Renoveringen av Heliga Korsets kapell har konsekvenser för barn i den mening som avses i kyrkolagens kap. 10 § 4. Efter renoveringsarbetena kommer byggnaden, tack vare förbättrad tillgänglighet, även att betjäna barn och ungdomar bättre.

Förslag

Gemensamma kyrkorådet godkänner planerna och anslaget på 8,7 miljoner euro för Heliga Korsets Kapells renoveringsprojekt och beslutar föreslå för gemensamma kyrkofullmäktige att gemensamma kyrkofullmäktige godkänner planerna för renovering Heliga Korsets kapell och beviljar ett anslag på 8,7 miljoner euro för projektet.

Beslut

Enligt förslag.

10/03.03.01.01/2026

Gemensamma kyrkofullmäktige 10.06.2026 § 41

Föredragande

Gemensamma kyrkorådet

Förslag

Gemensamma kyrkofullmäktige beslutar godkänna planerna för renovering av Heliga Korsets kapell och beviljar ett anslag på 8,7 miljoner euro för projektet.

Beslut

Enligt förslag.